

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (üheksas koda)

28. november 2019*

Eelotsusetaotlus – Hilinenud maksmisega võitlemine äritehingute puhul – Direktiiv 2000/35/EÜ – Artikkel 1 ja artikli 6 lõige 3 – Kohaldamisala – Liikmesriigi õigusnormid – Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist rahastatavad äritehingud – Välistamine

Kohtuasjas C-722/18,

mille ese on ERTL artikli 267 alusel Sąd Okręgowy w Warszawie, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Varssavi regionaalse kohtu XXIII kaubandusajade apellatsioonikolleegium, Poola) 29. oktoobri 2018. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 19. novembril 2018, menetluses

KROL – Zakład Robót Wodno-Kanalizacyjnych sp. z o.o., sp.k.

versus

Porr Polska Construction S.A.,

EUROOPA KOHUS (üheksas koda),

koosseisus: kohtunik D. Šváby koja presidendi ülesannetes, kohtunikud K. Jürimäe ja N. Piçarra (ettekandja),

kohtujurist: E. Tanchev,

kohtusekretär: A Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

- Poola valitsus, esindaja: B Majczyna,
- Euroopa Komisjon, esindajad: K. Mifsud-Bonnici ja M. Rynkowski,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

* Kohtumenetluse keel: poola.

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus käsitleb küsimust, kuidas tõlgendada Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (EÜT 2000, L 200, lk 35; ELT eriväljaanne 17/01, lk 226) põhjendusi 13, 20 ja 22 ning ELTL artiklit 18.
- 2 Taotlus on esitatud KROL – Zakład Robót Wodno-Kanalizacyjnych sp. z o.o., sp.k. (edaspidi „KROL“) ja Porr Polska Construction S.A. (edaspidi „Porr“) vahelises kohtuvaidluses, mis puudutab Porri poolt KROLile seadusjärgse viivise maksmist seoses tasuga töö eest, mille KROL teostas nende kahe äriühingu vahel sõlmitud lepingu alusel.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

- 3 Direktiivi 2000/35 põhjendustes 9, 10, 13, 16, 20 ja 22 on märgitud:

„(9) Erinevused liikmesriikide makse-eeskirjade ja -tavade vahel takistavad siseturu nõuetekohast toimimist.

(10) Selle mõjul väheneb märkimisväärselt liikmesriikide vaheliste äritehingute arv. See on vastuolus [ELTL] artikliga [18], sest ettevõtjatel peaks olema võimalik kaubelda tervel siseturul tingimustel, mis tagavad, et piiriüleste tehingutega ei kaasne suuremad ohud kui siseriikliku müügiga. Kui siseriiklike ja piiriüleste tehingute suhtes kohaldataks märkimisväärselt erinevaid eeskirju, põhjustaks see konkurentsikahjustusi.

[...]

(13) Käesoleva direktiivi kohaldamine peaks piirduma maksetega, mis tehakse äritehingute eest tasumise eesmärgil, ning see ei reguleeri tehinguid tarbijatega ega intresse muudelt maksetelt, näiteks tšেকে ja veksleid käsitlevate õigusaktide kohaselt sooritatud maksetelt, kahjude hüvitamise maksetelt, kaasa arvatud kindlustusseltside maksetelt.

[...]

(16) Hilinevad maksimise puhul on tegemist lepingu rikkumisega, mille muudavad enamuses liikmesriikides võlgnike jaoks rahaliselt ahvatlevaks hilinevad maksimise madalad intressimäärad ja/või aeglane hüvitusprotsess. Muutmaks sellist suundumust ja tagamaks, et hilinevad maksimise tagajärjed aitavad hilinevad maksimist vältida, on vaja otsustavat tegutsemist, sealhulgas võlausaldajale tekitatud kulude hüvitamist.

[...]

(20) Hilinevad maksimise tagajärjed saavad olla tõkestavad ainult siis, kui nendega kaasneb hüvitusprotsess, mis on kiire ja võlausaldaja jaoks tulemuslik. Kooskõlas [ELTL] artiklis [18] sätestatud mittediskrimineerimise põhimõttega peaksid sellist hüvitusprotsessi saama kasutada kõik ühenduses tegutsevad võlausaldajad.

[...]

(22) Käesoleva direktiiviga tuleks reguleerida kõiki äritehinguid, olenemata sellest, kas need toimuvad eraõiguslike või riigi osalusega ettevõtjate vahel või ettevõtjate ja riigiasutuste vahel, arvestades sealjuures, et viimatinimetatud asutused sooritavad märkimisväärse hulga ettevõtetele suunatud makseid. Seepärast tuleks käesoleva direktiiviga reguleerida ka kõik peatöövõtjate ning nende tarnijate ja alltöövõtjate vahelised äritehingud.“

4 Direktiivi 2000/35 artiklis 1 „Reguleerimisala“ on sätestatud:

„Käesolevat direktiivi kohaldatakse kõigi maksete suhtes, mis on tehtud äritehingute eest tasumiseks.“

5 Direktiivi artikli 2 punkti 1 esimeses lõigus on mõiste „äritehingud“ määratletud kui „ettevõtjatevahelised või ettevõtjate ja riigiasutuste vahelised tehingud, mille tulemuseks on kaupade tarnimine või teenuste osutamine tasu eest“.

6 Direktiivi artikli 6 lõige 3 on sõnastatud:

„Käesoleva direktiivi ülevõtmisel võivad liikmesriigid jätta selle kohaldamisalast välja järgmise:

a) võlad, mille suhtes rakendatakse võlgniku vastu algatatud maksejõuetusmenetlust;

b) lepingud, mis on sõlmitud enne 8. augustit 2002, ja

c) intressinõuded, mille summa on väiksem kui 5 eurot.“

7 Direktiiv 2000/35 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 16. veebruari 2011. aasta direktiiviga 2011/7/EL hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul (ELT 2011, L 48, lk 1), mis vastavalt artikli 13 esimesele lõigule jõustus 16. märtsil 2013.

8 Direktiivi 2011/7 artikli 12 lõikes 4 on ette nähtud:

„Käesoleva direktiivi ülevõtmisel otsustavad liikmesriigid, kas jätta selle reguleerimisalast välja lepingud, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013.“

9 Selle direktiivi artikli 13 esimese lõigu teise lause kohaselt jääb direktiiv 2000/35 kehtima lepingute osas, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013 ja mille suhtes vastavalt artikli 12 lõikele 4 ei kehti direktiiv 2011/7.

Poola õigus

10 Direktiiv 2000/35 võeti Poola õigusesse üle 12. juuni 2003. aasta seadusega maksetähtaegade kohta äritehingute puhul (ustawa o terminach zapłaty w transakcjach handlowych) (*Dz. U.* 2003, nr 139, jrk nr 1323; edaspidi „12. juuni 2003. aasta seadus“), mis jõustus 1. jaanuaril 2004.

11 Selle seaduse artikli 4 punkti 3 alapunkti c kohaselt ei kohaldata seda seadust:

„[l]epingute suhtes, mille ese on kaupade tarnimine või teenuste osutamine tasu eest, mida rahastatakse täielikult või osaliselt:

[...]

c) Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest.“

- 12 8. märtsi 2013. aasta seadusega (*Dz. U.* 2013, jrk nr 403), millega võeti üle direktiiv 2011/7, tunnistati 12. juuni 2003. aasta seadus kehtetuks alates 28. aprillist 2013. See seadus ei sisalda sätteid, mis välistaksid selle kohaldamisalast Euroopa Liidu struktuurifondidest või Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest rahastatavad äritehingud.
- 13 Seaduse artikli 15 kohaselt on enne 28. aprilli 2013 sõlmitud äritehingud reguleeritud 12. juuni 2003. aasta seaduse sätetega.

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

- 14 Teerag-Asdag Polskale, kes hiljem ühines Porriga, andis Poola riigikassa tellijana 10. augustil 2009 sõlmitud lepingu alusel ülesandeks tee-ehitustööde teostamise. Lepingu täitmist rahastati osaliselt Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest projekti kaasrahastamise lepingu alusel.
- 15 9. septembril 2009 sõlmitud lepinguga andis Porr KROLile üle osa ehitustööde teostamise.
- 16 Porr pidi tasu maksma vastavalt tööde edenemisele KROLi esitatud arvete alusel.
- 17 Pärast seda, kui KROL oli esitanud Porrile arved tehtud tööde eest tasumiseks, saatis ta KROLile 3. septembril 2014 arve viivise tasumiseks ning kaks päeva hiljem ametliku kirja nõudega tasuda seadusjärgne viivis kirja kättesaamisest seitsme päeva jooksul.
- 18 Kuna seda nõuet ei täidetud, pöördus KROL Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy (Varssavi rajoonikohus, Poola) poole. Nimetatud kohus jättis 25. septembri 2017. aasta otsusega KROLi hagi, milles ta nõudis viivise tasumist, rahuldamata põhjendusel, et KROLi teostatud töö oli osa Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondi kaasrahastatavast projektist ega kuulu seega 12. juuni 2003. aasta seaduse kohaldamisalasse.
- 19 KROL esitas selle otsuse peale Sąd Okręgowy w Warszawie, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Varssavi regionaalse kohtu XXIII kaubandusajade apellatsioonikolleegium, Poola) apellatsioonkaebuse. Viimati nimetatud kohus väljendab kahtlust, kas 12. juuni 2003. aasta seadus on direktiiviga 2000/35 kooskõlas, kuna selle kohaldamisalast on välistatud äritehingud, mida rahastatakse tervikuna või osaliselt Euroopa Liidu struktuurifondidest või Ühtekuuluvusfondist.
- 20 Sellega seoses märgib eelotsusetaotluse esitanud kohus, et direktiiv 2000/35 ei erista kaubandustehinguid nende rahastamisallikaks olevate finantsvahendite päritolu põhjal ega näe ette erinevat kohtlemist Euroopa Liidu struktuurifondidest rahastatavate tehingute puhul. See kohus lisab, et 12. juuni 2003. aasta seaduse kohaldamisalast nende tehingute välistamine võib seada kahtluse alla siseturul maksetega hilinemisega võitlemise eesmärgi, mida taotletakse direktiivis 2000/35. Ta tõdeb lõpuks, et lepingu sõlmimise kuupäeval ei teadnud KROL, et lepingut rahastatakse osaliselt Euroopa Liidu Ühtekuuluvusfondist ja et igal juhul ei puutu kaasrahastamise leping KROLi ja Porri vahel sõlmitud lepingusse.
- 21 Neil asjaoludel otsustas Sąd Okręgowy w Warszawie, XXIII Wydział Gospodarczy Odwoławczy (Varssavi regionaalse kohtu XXIII kaubandusajade apellatsioonikolleegium) menetluse peatada ja esitada järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas Euroopa Liidu õigus, eelkõige [...] direktiivi 2000/35 [...] põhjendused 13, 20 ja 22 ning ELTL artikkel 18, mis väljendab diskrimineerimiskeelu põhimõtet, võimaldavad välistada maksimisega hilinemise hüvitise tehingute puhul, mida rahastatakse täielikult või osaliselt Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest, nagu see tuleneb [12. juuni 2003. aasta seaduse] artikli 4 punkti 3 alapunktist c?“

Eelotsuse küsimuse analüüs

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 22 Poola valitsus teatas pärast käesoleva eelotsusetaotluse esitamist, et 12. juuni 2003. aasta seadus, millega välistatakse hüvitis väljamakse hilinemise eest, mis on seotud äritehingutega, mida rahastatakse täielikult või osaliselt Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist, on tunnistatud kehtetuks 8. märtsi 2013. aasta seadusega, mis ei näe enam ette sellist välistamist.
- 23 Neil asjaoludel peab Euroopa Kohus kontrollima, kas esitatud küsimusele on vaja vastata (vt selle kohta 15. juuli 2004. aasta kohtuotsus Lenz, C-315/02, EU:C:2004:446, punktid 53 ja 54).
- 24 Käesoleval juhul tuleb märkida, et direktiivi 2011/7, mis võeti Poola õigusesse üle 8. märtsi 2013. aasta seadusega, artikli 12 lõikes 4 on ette nähtud, et liikmesriigid otsustavad, kas jätta selle kohaldamisalast välja lepingud, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013. Kui liikmesriik seda võimalust kasutab, siis jääb sama direktiivi artikli 13 esimese lõigu kohaselt direktiiv 2000/35 kohaldatavaks lepingute suhtes, mis on sõlmitud enne nimetatud kuupäeva.
- 25 Viimati nimetatud sätet tuleb tõlgendada nii, et liikmesriigid võivad jätta direktiivi 2011/7 kohaldamisalast välja hilinenud maksed sellise lepingu täitmiseks, mis on sõlmitud enne 16. märtsi 2013, isegi kui hilinemine leiab aset pärast seda kuupäeva (1. juuni 2017. aasta kohtuotsus Zarski, C-330/16, EU:C:2017:418, punkt 34).
- 26 Euroopa Kohtule esitatud toimiku materjalidest nähtub, et 8. märtsi 2013. aasta seaduse artiklis 15 on sõnaselgelt ette nähtud, et äritehingutele, mis on sõlmitud enne selle seaduse jõustumist, kohaldatakse selle ajani kehtinud sätteid, sealhulgas 12. juuni 2003. aasta seaduse sätteid. Eelotsusetaotluse esitanud kohus täpsustab siinjuures, et kuna põhikohtuasjas kõne all olev leping sõlmiti 9. septembril 2009, siis on see hõlmatud viimati nimetatud seadusega, millega võeti üle direktiiv 2000/35.
- 27 Seega on vaja tõlgendada nimetatud direktiivi sätteid, võttes arvesse eelotsusetaotluse esitanud kohtu väljendatud kahtlust, kas 12. juuni 2003. aasta seadus on nimetatud direktiiviga kooskõlas.
- 28 Seega tuleb esitatud küsimusele vastata sisuliselt.

Sisulised küsimused

- 29 Oma küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas direktiivi 2000/35 artiklit 1 ja artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis on kõne all põhikohtuasjas ja milles on ette nähtud, et äritehingute puhul, mida täielikult või osaliselt rahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest, on välistatud selle direktiiviga tagatud hüvitise saamine hilinenud makse eest.
- 30 Sellega seoses tuleb esimesena märkida, et direktiivi 2000/35 artikli 1 kohaselt kohaldatakse direktiivi „kõigi maksete suhtes, mis on tehtud äritehingute eest tasumiseks“.
- 31 Nimetatud direktiivi artikli 2 punkti 1 esimeses lõigus on mõiste „äritehingud“ määratletud kui „ettevõtjatevahelised või ettevõtjate ja riigiasutuste vahelised tehingud, mille tulemuseks on kaupade tarnimine või teenuste osutamine tasu eest“. Seda sätet tuleb tõlgendada direktiivi põhjendustest 13 ja 22 lähtudes, millest nähtub eelkõige, et sisuliselt kohaldatakse seda direktiivi kõigi maksete suhtes, mis on tehtud äritehingute eest tasumiseks, sealhulgas ka ettevõtjate ja riigiasutuste vahel, kuid mitte tehingutele tarbijatega ja muud liiki maksetele.

- 32 Sellest järeldub, et direktiivi 2000/35 artiklis 1 koostoimes artikli 2 punkti 1 esimese lõiguga on direktiivi kohaldamisala määratletult väga laialt. Neist sättest ei nähtu mingil moel, et kohaldamisalast oleks välistatud äritehing, mille rahastamine toimub täielikult või osaliselt Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest.
- 33 Teisena tuleb märkida, et direktiivi 2000/35 artikli 6 lõige 3 lubab liikmesriikidel tõesti jätta liikmesriigi nende õigusnormide kohaldamisalast, millega see direktiiv üle võeti, välja võlad, mille suhtes rakendatakse võlgniku vastu algatatud maksejõuetusmenetlust, enne 8. augustit 2002 sõlmitud lepingud ja intressinõuded, mis on väiksemad kui viis eurot. Siiski tuleb artikli 6 lõiget 3 kui sätet, milles kehtestatakse erand direktiivi 2000/35 artiklis 1 sätestatud põhimõttest, mille järgi kohaldatakse seda direktiivi kõigi maksete suhtes, mis on tehtud äritehingute eest tasumiseks, tõlgendada kitsalt (vt analoogia alusel 10. aprilli 2014. aasta kohtuotsus ACI Adam jt, C-435/12, EU:C:2014:254, punkt 22 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 34 Eeltoodust tuleneb, et kuna direktiiv 2000/35 ei näe ette, et direktiivi liikmesriigi õigusesse ülevõtmisel välistatakse äritehingud, mida rahastatakse täielikult või osaliselt Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest, on liikmesriigi õigusnormid, millega selline välistamine toimub, direktiiviga vastuolus.
- 35 Seda järeldust kinnitab direktiivi 2000/35 eesmärk, mis – nagu on märgitud põhjendustes 9, 10 ja 20 – on hilinevad maksmise tagajärgede ühtlustamine, et anda neile hoiatav mõju, nii et äritehingud kogu siseturul ei oleks takistatud.
- 36 Äritehingutest olulise osa, st selliste tehingute, mida täielikult või osaliselt rahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest, välistamine direktiivis 2000/35 ette nähtud hilinevad väljamaksete vastu võitlemise mehhanismidest toob aga vältimatult kaasa nende mehhanismide soovitava toime vähenemise, sealhulgas nende tehingute osas, milles osalevad erinevate liikmesriikide ettevõtjad.
- 37 Neil asjaoludel ei ole selles kontekstis vaja tõlgendada ELTL artikli 18 sätteid.
- 38 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esitatud küsimusele vastata, et direktiivi 2000/35 artiklit 1 ja artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis on kõne all põhikohtuasjas ja milles on ette nähtud, et äritehingute puhul, mida täielikult või osaliselt rahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest, on välistatud nimetatud direktiivis ette nähtud hüvitise saamine hilinevad makse eest.

Kohtukulud

- 39 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (ühexas koda) otsustab:

Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. juuni 2000. aasta direktiivi 2000/35/EÜ hilinevad maksimisega võitlemise kohta äritehingute puhul artiklit 1 ja artikli 6 lõiget 3 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus sellised liikmesriigi õigusnormid, mis on kõne all põhikohtuasjas ja milles on ette nähtud, et äritehingute puhul, mida täielikult või osaliselt rahastatakse Euroopa Liidu struktuurifondidest ja Ühtekuuluvusfondist pärit vahenditest, on välistatud nimetatud direktiivis ette nähtud hüvitise saamine hilinevad makse eest.

Allkirjad